

Research Articles

Received : 20 April 2023

Revised : 22 April 2024

Accepted : 17 June 2024

บทบาทแขกแดงในการแสดงลิเกป่า¹

The Roles of Khaek Danceg in Likae Pa Performance

อภิชาติ แก้วกระจ่าง²

Apichat Kaewkrachang

สุขสันติ แวงวรรณ

Suksanti Wangwan

ธีรภัทร์ ทองน่ม

Teeraphat Thongnim

บัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Graduate School Bunditpatanasilpa Institute

Corresponding author e-mail: teacher.apichat.bpi@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการท่าเต้น รวมทั้งวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตลักษณ์บทบาทแขกแดงในการแสดงลิเกป่า โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัยของชายฝั่งทะเลตะวันออก คณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง และชายฝั่งทะเลตะวันตก คณะสิริธีรารามณ์ รำมะนา รักษาศิลป์ จังหวัดตรัง

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการท่าเต้นแขกแดงทั้งสองคณะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การออกแขก ช่วงที่ 2 แขกแดงเกี้ยวหาเหยื่อ และช่วงที่ 3 แขกลาโรง การออกแขกแดงเป็นการแสดงตามธรรมเนียมก่อนเริ่มการแสดงเรื่องราวผู้แสดงแขกแดงจะไหว้ครู โดยการจุดเทียนถือออกมาพร้อมกับเต้นตามจังหวะ ซึ่งมีความเชื่อว่าการไหว้ครูนั้นทำให้การแสดงดำเนินไปอย่างราบรื่นโดยไม่มีอุปสรรคใด ๆ สำหรับกระบวนการท่าเต้นของแขกแดงทั้งสองคณะมีความแตกต่างกัน ดังนี้ การออกแขกแดงของคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง ตัวแขกแดงใช้ท่าอย่าง 3 ขุม เน้นการก้าวเท้าเอนลำตัว ส่วนคณะสิริธีรารามณ์ รำมะนา รักษาศิลป์ จังหวัดตรัง เน้นการใช้ลำตัว มือ และการร้องบท ใช้ท่าเต้นในลักษณะเป็น

¹ วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

² นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชานาฏศิลป์/อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก/อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

วงกลมเพื่อเรียกนางยาหยีออกมาหา ทำเดินแขกแดงเกี้ยวยาหยี ของคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง จะเข้าเกี้ยวยาหยีทั้งสองคนในช่วงร้องบทและสลับพูดสนทนา เดินกระโดดเตะเท้าสูง ๆ เพื่อแสดงออกถึงความดีใจ คณะสิทธีวรารามณ์ รำมะนา รักษาศิลป์ จังหวัดตรัง จะมีลักษณะของการเกี้ยวโดยตัวแขกแดงจะวิ่งอ้อมหลังสลับไปอยู่ทางซ้าย - ขวา ของนางยาหยี ร้องบทสลับพูดและใช้ท่ารำส่ายสองข้าง ส่วนกระบวนทำเดินแขกลาโรงของคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง จะใช้การไหว้ เรียกว่า “แขกไหว้” เป็นการบ่งบอกว่าการแสดงได้จบลงแล้ว คณะสิทธีวรารามณ์ รำมะนา รักษาศิลป์ จังหวัดตรัง จะถือเทียนไหว้เพื่อลาครูก่อนเข้าหลังม่าน อัตลักษณ์ของแขกแดงในการแสดงลิเกป่า ร้องบทโดยใช้ภาษาท้องถิ่นภาคใต้ แต่งกายพื้นบ้าน แบบชาวไทยมุสลิมสิ่งสำคัญที่แสดงถึงอัตลักษณ์ที่เด่นชัดของการเดินแขกแดง คือ การเดินโดยการโน้มเอนลำตัวและจังหวะกระโดดยกเท้าหรือเตะเท้าสูง ๆ ทำเดินกระฉับกระเฉง ในปัจจุบันพบว่าการแสดงลิเกป่ามีการปรับตัวให้เข้ากับสังคม มีรูปแบบการแสดงจึงเรียบง่ายตามแบบชาวบ้านอีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนชายฝั่งทะเลตะวันออกและชายฝั่งทะเลตะวันตกของภาคใต้ได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : บทบาทการแสดง, ลิเกป่า, แขกแดง, อัตลักษณ์การแสดง

Abstract

The purpose of this research was to study the dance choreography. including comparative analysis Khaek Daeng's role identity in Li Ke Pa performance By specifying the scope of research on the eastern seaboard, Denchai Faculty, Sanguan Silpa, Phatthalung Province and the west coast Waraporn Faculty Raksa Sin Dance, Trang Province

The study found that The choreography of the Khaek Daeng dance of both troupes is divided into 3 stages, namely 1 the Kaek Khaek, 2 the Kaek Daeng, flirtatiously and 3 the Kaek Kaew leave the barn. The red bow is a traditional performance before the show begins. The red guest will pay homage to the teacher by lighting a candle and carrying it out while dancing. It is believed that Wai Khru will make the performance run smoothly without any obstacles. The choreography of the two groups of Khaek Daeng dances is different as follows: The Khaek Daeng Dance of Denchai Sa-nguan Silp, Phatthalung Province The red guest will use the 3-hole grilling posture, emphasizing on leaning the body. As for the Sit Waraporn, Rammana Raksa Silp, Trang Province, they emphasize the use of the body, hands and singing, and use dance moves in a circle to

summon Nang Yayee to come out. Dang Khaek's dance move Denchai Sanguansilpa Faculty, Phatthalung Province Will flirt with both of them during the song and take turns talking. Dance, jump, kick your feet high to express your joy. The Sit Waraporn Faculty, Rammana Raksa Silp, Trang Province, there will be a flirtation in which the Red Khaek will run around behind her back, alternating to the left and right of Mrs. Yayee. Singing alternate dialogues and using two-handed swaying dance moves. As for the choreography of Khaek La Rong of the Denchai Group, Sanguan Silp, Phatthalung Province, they will use a wai called "Khaek Wai" to indicate that the performance has ended. For the Sit Waraporn, Rammana, Raksa Silp, Trang Province, the dance of the guests will hold a candle to pay respect to the teacher before going behind the curtain. The identity of Khaek Daeng in the Li Ke Pa performance The song is sung using the southern dialect, dressed in Thai-Muslim folk costumes. The important thing that shows the distinctive identity of the Khaek Daeng dance is the dance by leaning the body and the rhythm of jumping, lifting the feet or kicking the feet high. energetic dance In addition, it was found that at present, Likay Pa performances have adapted to society. The performance style is simple, according to the villagers, and also reflects the culture and way of life of the people of the eastern seaboard and the western seaboard in the south as well.

Keyword : Acting roles , Li Ke Pa , Khaek Daeng , acting identity

1. บทนำ

ลิเกป่า เป็นศิลปะการแสดงการแสดงพื้นบ้านของทางภาคใต้ ซึ่งมีการแพร่หลายในแถบฝั่งทะเลตะวันตก โดยสันนิษฐานกันว่ามาจากการละเล่นของชาวประมง และไม่มีปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่าเกิดขึ้นที่ไหนเมื่อไหร่ ซึ่งในการแสดงลิเกป่าถือเป็นอีกหนึ่งการแสดงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการแสดง ไม่ว่าจะเป็นเครื่องแต่งกาย ผู้แสดง และดนตรี ที่ความโดดเด่นและสวยงาม อีกทั้งมีความสนุกสนานในการถ่ายทอดการแสดงด้วยบทบาท ลีลา ท่าทาง อย่างสวยงาม (กิติมา ทวนน้อย, 2551) กล่าวไว้ว่าลิเกป่าเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ ได้มีการสันนิษฐานว่าเป็นการละเล่นของชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่บนเกาะบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันตกหรือชายฝั่งทะเลอันดามันและต่อมาชาวไทยพุทธได้นำมาแสดงจนเกิดความนิยมและแพร่หลายไปยังชายฝั่งทะเลตะวันออกหรือฝั่งทะเลอ่าวไทยจนการแสดงลิเกป่ามีผู้นิยมกันกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณจังหวัดแถบชายฝั่งทะเลอันดามันเช่น ตรัง พังงา กระบี่ นอกจากนี้ยังพบว่ามีการแสดงลิเกป่ากระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดแถบชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตั้งแต่

จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลาแต่ปัจจุบันลีเกปาค่อย ๆ คลายความนิยมลงจนเกือบจะหาชมไม่ได้แล้ว นั่นก็เพราะว่าการแสดงลีเกปาแบบดั้งเดิมนั้นทำให้คนดูเกิดการเบื่อหน่ายในการชมการแสดงลีเกปานอกเสียจากจะมีเทศกาลงานพิเศษเท่านั้น

อุดม หนูทอง (2542) กล่าวไว้ว่า แยกบังกาหลี่ แยกแดงหรือแยกเทศเป็นคนประเทศอินเดียเดินทางเข้ามาค้าขายตั้งหลักแหล่งที่เมืองไทยจังหวัดกระบี่ และได้ภรรยาเป็นชาวพื้นเมืองชื่อว่า ยายหิ การออกแยกแดงนั้นเป็นการแสดงเรื่องตามธรรมเนียมทุกคณะจะต้องแสดงเรื่องนี้เหมือนกันหมด โดยมีเนื้อเรื่องว่าแยกแดงนำเรือเข้าเทียบท่าได้พบกับเสนาพุดจากกันไม่รู้เรื่องเสนาจึงนำความไปบอกเจ้าเมืองเจ้าเมืองให้แยกแดงเข้าไปพบทราบความว่าจะขอลูกสาวสัก 1 คน เพื่อเดินทางกลับเมืองเจ้าเมืองจึงให้เสนาไปกับแยกแดงแล้วแยกแดงไปหายายหิสาวไทยซึ่งเป็นภรรยาชื่อนางไปอยู่กัตตาแต่นางไม่ยอมแยกแดงอ่อนวอนแถมตัดพ้อจนนางตกลง กล่าวลาพ่อแม่ สั่งลาเครื่องใช้ไม้สอยบ้านเรือนห้องหอบตลอดจนผู้คนแล้วไปลงเรือขณะที่แล่นเรือไปทั้ง 3 คน ได้ร้องชมธรรมชาติต่าง ๆ เช่น ปู หอย ปลา เกาะและดาวต่างๆจนเรือถึงเมือง

ปัจจุบันพบว่าลีเกปาที่ยังคงมีการแสดงอยู่ในจังหวัดตรัง กระบี่ พังงา พัทลุง สตูล สงขลา นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้พบว่า ส่วนใหญ่คณะลีเกปาปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงใหม่เกือบทั้งสิ้น เพื่อให้ทันยุคสมัย และตามกระแสนิยมของประชาชน แต่ยังมีบางคณะที่ยังคงรักษารูปแบบ หรือเอกลักษณ์ของการแสดงแบบเดิมไว้ซึ่งทำการแสดงแบบดั้งเดิมโดยเฉพาะอัตลักษณ์ของแยกแดง ที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัวของแต่ละคณะ และได้รับการสืบทอดจากศิลปินพื้นบ้านซึ่งมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันทั้งด้านลีลาการร่ายรำของแยกแดงและรวมไปถึงการแต่งกายเพราะการแสดงลีเกปานั้นเป็นการแสดงที่ยังคงยึดรูปแบบการแสดง ดนตรี และการแต่งกายแบบดั้งเดิมไม่มีการพัฒนาและสร้างสรรค์ให้น่าสนใจ อีกทั้งเป็นการแสดงที่มีผู้แสดงเป็นศิลปินพื้นบ้านซึ่งอยู่ในวัยชรา ทำให้คนดูเกิดความเบื่อหน่ายในการชมการแสดงหากการแสดงลีเกปาไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาและสืบทอดการแสดงลีเกปานั้นอาจจะสูญหายไปในที่สุด จากการได้รับชมการแสดงลีเกปาทั้งสองคณะคือลีเกปาชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง และชายฝั่งทะเลตะวันตกคณะสิทธิวิราภรณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง ทำให้ผู้วิจัยเกิดความประทับใจ และสนใจในรูปแบบและอัตลักษณ์ของแยกแดงในการแสดงลีเกปาของทั้งสองคณะ เพื่อศึกษาอัตลักษณ์แยกแดงในการแสดงลีเกปาชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง และชายฝั่งทะเลตะวันตกคณะสิทธิวิราภรณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะอนุรักษ์และสืบสานอัตลักษณ์แยกแดงในการแสดงลีเกปาของทั้งสองคณะ คือชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง และชายฝั่งทะเลตะวันตกคณะสิทธิวิราภรณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง ซึ่งทั้งสองคณะนั้นมีกระบวนการแสดงที่เหมือนกันรูปแบบขั้นตอนการแสดงที่คล้ายกันเนื่องจากมีที่มาและรากเหง้าเดียวกัน แต่จะต่างกันที่ลีลาท่าเต้นของตัวแยกแดง จังหวะในการเต้น และเครื่องแต่งกาย ที่ต่างมีความ

โดดเด่นและมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวในแต่ละคณะ อีกทั้งการแสดงลีเกปาถือว่าการแสดงพื้นบ้านของทางภาคใต้การแสดงหนึ่ง ที่ควรแก่การอนุรักษ์สืบสาน อีกทั้งรูปแบบการแสดงแขกแดงที่เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและแตกต่างกันในทั้งสองคณะนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นและเกิดความสนใจที่จะศึกษาการแสดงลีเกปาของทั้งสองคณะ และยังได้ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประกอบกับยังได้ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปะการแสดงพื้นบ้าน รวมทั้งสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนและในจังหวัดให้เกิดความรักความหวงแหนภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตนเอง ตลอดจนเป็นการเผยแพร่และอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของภาคให้ยั่งยืนสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการทำต้นบทบาทแขกแดงในการแสดงลีเกปาชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุงกับชายฝั่งทะเลตะวันตก คณะสิทธีวรารามณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง

2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตลักษณ์และบทบาทแขกแดงในการแสดงลีเกปาชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุงกับชายฝั่งทะเลตะวันตกคณะสิทธีวรารามณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบวิธีการแสดงแขกแดงในการแสดงลีเกปาชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุงกับชายฝั่งทะเลตะวันตกคณะสิทธีวรารามณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรังเป็นอย่างไร

2. บทบาทแขกแดงในการแสดงลีเกปาชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง กับชายฝั่งทะเลตะวันตกคณะสิทธีวรารามณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง มีอัตลักษณ์อย่างไร

3. ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาบทบาทแขกแดงในการแสดงลีเกปาชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง และชายฝั่งทะเลตะวันตกคณะสิทธีวรารามณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง โดยมีขอบเขตของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการวิจัย ดังนี้

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยแบ่งเป็น กลุ่มศิลปินลีเกปา, กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการเต้นแขกแดงและนักแสดงในคณะลีเกปา, กลุ่มนักดนตรี, กลุ่มนักวิชาการบุคลากรทางการศึกษา, กลุ่มผู้ชมและผู้ว่าจ้าง

- 1.2 กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดท่าเต้นแขกแดงและนักแสดงในคณะลิเกป่า
- 1.3 กลุ่มนักดนตรีในคณะลิเกป่า
- 1.4 กลุ่มนักวิชาการและบุคลากรทางการศึกษา
- 1.5 กลุ่มผู้ชมและผู้ว่าจ้าง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษา บทบาทแขกแดง ในการแสดงลิเกป่าชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง กับชายฝั่งทะเลตะวันตก คณะสิทธืรารามณ์ รำมะนารักาศศิลป์ จังหวัดตรัง โดยมีวิธีดำเนินการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยแบ่งเป็น กลุ่มศิลปินลิเกป่า, กลุ่มลูกศิษย์ ที่ได้รับการถ่ายทอดการเต้นแขกแดงและนักแสดงในคณะลิเกป่า, กลุ่มนักดนตรี, กลุ่มนักวิชาการบุคลากรทางการศึกษา, กลุ่มผู้ชมและผู้ว่าจ้าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ชุด ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 1 สำหรับหัวหน้าคณะลิเกป่าเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง และหัวหน้าคณะลิเกป่าสิทธืรารามณ์ รำมะนารักาศศิลป์ จังหวัดตรัง

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 2 สำหรับกลุ่มผู้รับการถ่ายทอดท่าเต้นแขกแดงและผู้แสดง คณะลิเกป่าเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง และคณะลิเกป่าสิทธืรารามณ์ รำมะนารักาศศิลป์ จังหวัดตรัง

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 3 สำหรับกลุ่มนักดนตรีคณะลิเกป่าเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง และคณะลิเกป่าสิทธืรารามณ์ รำมะนารักาศศิลป์ จังหวัดตรัง

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 4 สำหรับกลุ่มนักวิชาการและบุคลากรทางการศึกษา

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 5 สำหรับกลุ่มผู้ชมและผู้ว่าจ้าง

โดยแบบสัมภาษณ์ทั้ง 5 ชุดนี้ ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบหาค่า IOC เพื่อความครอบคลุม ของเนื้อหาในการได้ข้อมูลครบถ้วน จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน

3. การสร้างเครื่องมือวิจัย

จัดทำแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ได้สร้างขึ้นจากกรอบวัตถุประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์บทบาทนักแสดงในการแสดงลิเกป่าชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยเรียงลำดับเนื้อหา และประเด็นที่เชื่อมโยงกัน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดกระทำข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมและการจัดกระทำข้อมูล

1. ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแสดงลิเกป่าชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สวงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุงกับชายฝั่งทะเลตะวันตกคณะสิทธิธรรมาภรณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง

2. บันทึกทำเด่นนักแสดงในแสดงลิเกป่าชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สวงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุงกับชายฝั่งทะเลตะวันตกคณะสิทธิธรรมาภรณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง บันทึกเทป และถอดเทป จากการสัมภาษณ์ของศิลปินและผู้เกี่ยวข้องกับการแสดงลิเกป่าทั้งสองคณะ

3. วิดีโอและชุดข้อมูลองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงลิเกป่าชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สวงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุงกับชายฝั่งทะเลตะวันตกคณะสิทธิธรรมาภรณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง

4. เก็บข้อมูลภาคสนาม ทำการเก็บข้อมูลตามแบบแผนที่ผู้วิจัยได้วางไว้การเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร (Documentary research) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field work) โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักที่ได้ตั้งไว้สองประเด็น คือ การศึกษากระบวนการทำเด่นบทบาทนักแสดงและวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตลักษณ์และบทบาทนักแสดงในการการแสดงลิเกป่าของทั้งสองคณะ ตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร เป็นการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทั้งที่เป็นหลักฐานในชั้นปฐมภูมิ (Primary source) และทุติยภูมิ (Secondary source) ที่มีการตีพิมพ์ ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่อสิ่งพิมพ์และบทความที่เกี่ยวข้องจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และศึกษาจากแหล่งศึกษาค้นคว้าความรู้ต่าง ๆ ได้แก่

2. การสัมภาษณ์ เป็นการเก็บข้อมูลวิจัยด้วยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษา ทั้งที่เป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview)

3. การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ ประมวลผลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และข้อมูลจะนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 6 บท

5. ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นการรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้กระบวนการต้นบทบาทแขกแดงและการแสดงลิเกป่าชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุงกับชายฝั่งทะเลตะวันตกคณะสิทธิ์ วราภรณ์ รามะนารักาศศิลป์ จังหวัดตรัง เพื่อเป็นข้อมูลทางวิชาการในด้านศิลปะการแสดง

2. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตลักษณ์กระบวนการต้นบทบาทแขกแดงในการแสดงลิเกป่าชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุงกับชายฝั่งทะเลตะวันตกคณะสิทธิ์วราภรณ์ รามะนารักาศศิลป์ จังหวัดตรัง

6. การวิเคราะห์/ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์

การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตลักษณ์และบทบาทแขกแดงในการแสดงลิเกป่าของชายฝั่งทะเลตะวันออก คณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุงกับชายฝั่งทะเลตะวันตกคณะสิทธิ์ วราภรณ์ รามะนารักาศศิลป์ จังหวัดตรัง มีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 รูปแบบและวิธีการเดินแขกแดง

บทบาทแขกแดงในการแสดงลิเกป่า การออกแขกแดงนั้นเป็นการแสดงตามธรรมเนียมก่อนเริ่มการดำเนินเรื่องจะมีการไหว้ทำความเคารพครู โดยจุดเทียนและถือออกมาควบคู่กับปฏิบัติท่าเต้นในช่วงแรก เพื่อให้การแสดงดำเนินไปอย่างราบรื่น ทั้งสองคณะมีเค้าโครงของเนื้อเรื่องที่แสดงเหมือนกัน ในเรื่องกล่าวถึงแขกแดง (แขกมลายู) ล่องเรือเดินทางเข้ามาค้าขายและได้พบกับหญิงสาวเป็นชาวพื้นเมืองชื่อว่า ยายหยี จึงเข้าไปเกี้ยวพาราสีมาเป็นภรรยา และพากลับเมืองไปด้วย แขกแดงคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง จะเกี้ยวยายหยีสองคนพี่น้อง อัตลักษณ์เด่นของการเต้น คือ เต้นกระโดดเตะเท้าสูง ช่วงแขกลาโรงจะใช้ท่ากระโดดเตะเท้าสูง ท่าอย่าง 3 ขุม และไหว้ทำความเคารพเรียกว่า “แขกไหว้” เพื่อลาโรง ซึ่งไม่ได้กำหนดทำนองเพลงตายตัวและไม่มีบทร้องลาโรง คณะสิทธิ์วราภรณ์ รามะนารักาศศิลป์ จังหวัดตรัง เกี้ยวยายหยีเพียงคนเดียว อัตลักษณ์เด่นของการเต้น คือ ก้าวเท้าและเอนลำตัว ช่วงแขกลาโรงจะร้องบททงส์ทองน้องแก้ว ใช้ทำนองสอยดาวถือเทียนเดินไหว้ 4 ขุมของเวทีเพื่อลาครูและเข้าโรง

1.2 บทร้อง

บทออกแขกคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง ไม่มีชื่อเรียกบทร้องแต่ใช้ทำนองเพลงดำเนิน บทแขกแดงเกี้ยวยายหยีจะเป็นการร้องสลับสนทนากับยายหยีทั้งสองคนที่ดำเนินไปตามเนื้อเรื่องโดยใช้ภาษาถิ่นใต้ บทแขกลาโรงจะเป็นการปฏิบัติท่าเต้นตามดนตรีเข้าจบหลังม่านไม่มีบทกลอนร้องลาโรงและไม่ได้กำหนดทำนองเพลงตายตัว

บทออกแขกคณะสิทธิ์วีราภรณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง ร้องบทฮาตุ มันทาเร่ ใช้ทำนองเพลงดำเนิน บทแขกแดงเกี้ยวยาหยีจะร้องบทสลักกับสนทนาโดยใช้ภาษาถิ่นใต้ ไม่กำหนดทำนองเพลงตายตัว บทแขกลาโรงร้องบทหงส์ทองน้องแก้ว ใช้ทำนองสอยดาว

บทร้องที่ใช้ในการแสดงแขกแดงของทั้งสองคณะใช้ภาษาและสำเนียงถิ่นใต้ ในการขับบท ซึ่งบทร้องและทำนองเพลงจะไม่กำหนดตายตัว ทั้งนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงและความทันสมัย แต่เนื้อเรื่องดำเนินไปตามเค้าโครงเดิม สำหรับช่วงแรกตอนออกแขกเท่านั้นที่ทั้งสองคณะจะใช้ทำนองเพลงดำเนินเพื่อทำความเคารพบูชาครู

รูปที่ 1 ลักษณะการแสดงแขกแดงเกี้ยวยาหยี คณะสิทธิ์วีราภรณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง
ที่มา : อภิชาติ แก้วกระจ่าง (2565)

1.3 ดนตรี

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงลิเกป่านั้นได้รับอิทธิพลมาจากมลายูและได้รับอิทธิพลด้านทำนองเพลงร้องบางส่วนมาจากเพลงไทยเดิม เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเต้นแขกแดงในการแสดงลิเกป่าของชายฝั่งทะเลตะวันออกคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุงและชายฝั่งทะเลตะวันตก คณะสิทธิ์วีราภรณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง มีเครื่องดนตรีประกอบการแสดงเหมือนกัน ประกอบไปด้วย ปี่ เป็นเครื่องดนตรีหลักของการบรรเลงทำนองเพลง ฉิ่ง ฉาบเล็ก โหม่ง หรือฆ้องคู่เป็นเครื่องกำกับจังหวะ ทำให้มีเสียงดัง รำมะนา เป็นเครื่องประกอบจังหวะให้จังหวะกระชับและชัดเจน มีการผสมผสานเครื่องดนตรีสากล ได้แก่ กลองทอมบ้าและกลองชุดเพื่อเพิ่มความไพเราะสนุกสนานทันสมัยมากขึ้น

1.4 เครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายในการแสดงแขกแดงจะแต่งเลียนแบบชาวไทยมุสลิมพื้นบ้าน การแต่งกายของทั้งสองคณะจะแต่งกายเหมือนกันโดยสวมหมวกแขก เสื้อเชิ้ตแขนยาว นุ่งโสร่งไม่ยาวเกินหัวเข่า และกางเกงขายาว ต่างกันตรงที่แขกแดงคณะสิทธิ์วีราภรณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง

มีการสวมเสื้อก๊าก ผ้าคาดเอว และใส่สร้อยประคำที่คอ ใบหน้าจะปิดกั้นให้แดงและติดหนวดเครา ส่วนแขนแดงคณะเด่นชัย สวงนศิลป์ จังหวัดพัทลุง มีการกลัดเข็มกลัดดอกไม้ที่อก ผ้าคาดไหล่ ใบหน้าใช้การปิดกั้นให้แดงและวาดหนวดเครา

รูปที่ 2 ลักษณะการแต่งกายแขนแดงคณะเด่นชัย สวงนศิลป์ จังหวัดพัทลุง
ที่มา : อภิชาติ แก้วกระจ่าง (2565)

รูปที่ 3 ลักษณะการแต่งกายแขนแดงคณะสิทธิ์วรารณ รามะนารักชาศิลป์ จังหวัดตรัง
ที่มา : อภิชาติ แก้วกระจ่าง (2565)

1.5 ทำเดินแขนแดง

ในการศึกษาวิเคราะห์ท่าเดินแขนแดง ผู้วิจัยได้แยกประเด็นในการวิเคราะห์เปรียบเทียบตามประเด็นหัวข้อต่อไปนี้

1. ท่าเต้นแขกแดงในทำนองเพลงเดียวกัน

สิ่งที่เหมือนกัน

- ใช้ทำนองเพลงดำเนินในช่วงต้นของการออกแขก เพื่อทำความเคารพบูชาครู โดยการใช้มือขวาทือเทียนระดับสะเอวพร้อมขอยเท้าออกจากเวทีทางด้านทิศขวา

สิ่งที่แตกต่างกัน

- คณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุงจะดับเทียนหน้าเวทีและวางเทียนไว้หุ้มมบนซ้ายของเวที ส่วนคณะสิทธีวรารณ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง จะเข้าหลังเวทีทางด้านทิศซ้ายเพื่อนำเทียนเข้าไปเก็บ

2. ท่าเต้นหลักแขกแดงในทำนองเพลงที่ต่างกัน

- คณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง กระโดดเตะเท้าสูงกว่าของคณะสิทธีวรารณ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง

- คณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง เกี้ยวพาหิสองคนพี่น้อง แต่ของคณะสิทธีวรารณ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง เกี้ยวพาหิเพียงคนเดียว

- คณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง ทำความเคารพโดยยืนตรง มือขวาคำมือนิ้วทั้งห้าเรียงชิดติดกัน ปลายนิ้วชี้แนบหางคิ้วพร้อมก้มศีรษะทุกครั้งเมื่อจบกระบวนท่าเต้นของบทร้องและทั้ง 3 ช่วงของการแสดง

- คณะสิทธีวรารณ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง ช่วงแขกลาโรงมีการนำเทียนเข้ามาใช้แสดงเพื่อให้เวลาโรงและดับเทียนหน้าเวทีก่อนเข้าหลังม่าน

3. ท่าเต้นหลักแขกแดงที่นิยมใช้เต้น

- กระบวนท่าเต้นแขกแดงคณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง เน้นการเคลื่อนไหวของเท้ามากกว่ามือ

- กระบวนท่าเต้นแขกแดงคณะสิทธีวรารณ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง เน้นการใช้ลำตัวและมือรำยรำ สำหรับเท้าจะเน้นการก้าวเท้ามากกว่าการกระโดด

2. ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง บทบาทแขกแดงในการแสดงลิเกป่า ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

2.1 กระบวนท่าเต้นบทบาทแขกแดงในการแสดงลิเกป่า

กระบวนท่าเต้นบทบาทแขกแดงในการแสดงลิเกป่าชายฝั่งทะเลตะวันออก คณะเด่นชัย สงวนศิลป์ จังหวัดพัทลุง และชายฝั่งทะเลตะวันตก คณะสิทธีวรารณ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง ของทั้งสองคณะมีกระบวนท่าเต้นหลักแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ออกแขก แขกแดงเกี้ยวพาหิและแขกลาโรง

2.1.1 กระบวนท่าเต้นแขกแดงคณะเด่นชัย สวงศิลป์ จังหวัดพัทลุง

กระบวนท่าเต้นออกแขก เน้นการเคลื่อนไหวของเท้ามากกว่ามือ ในช่วงแรกใช้ทำนองเพลงตำเหินออกมาพร้อมถือเทียน เพื่อทำความเคารพบูชาครู จากนั้นการเต้นจะใช้ทำนอง 3 ชุม ซึ่งมีตำแหน่งวางเท้าเป็น 3 เล้า เน้นการก้าวเท้าเอนลำตัว กระบวนท่าเต้นแขกแดงเกี่ยวยาหยี เข้าเกี่ยวยาหยีทั้งสองคนในช่วงร้องบทและสลับพูดสนทนา เมื่อลูกคู่ร้องรับจะเต้นทำนอง 3 ชุม ท่าเต้นกระโดดเตะเท้าสูงแสดงออกถึงความดีใจ กระบวนท่าเต้นแขกลาโรงใช้การไหวเรียกว่า “แขกไหว” เป็นอันว่าจบการแสดง ใช้ดนตรีลาโรงโดยไม่มีบทร้อง

รูปที่ 4 ลักษณะการเต้นแขกแดงของคณะเด่นชัย สวงศิลป์ จังหวัดพัทลุง

ที่มา : อภิชาติ แก้วกระจ่าง (2565)

2.1.2 กระบวนท่าเต้นแขกแดงคณะสิทธิธรรมารณ์ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง

กระบวนท่าเต้นแขกแดง เน้นการใช้ลำตัวและมือรำยรำ สำหรับเท้าจะเน้นการก้าวเท้ามากกว่าการกระโดดสูง ๆ กระบวนท่าเต้นออกแขก ในช่วงแรกใช้ทำนองเพลงตำเหินออกมาพร้อมถือเทียน เพื่อทำความเคารพบูชาครู จากนั้นจะร้องบทและเต้นรำเป็นวงกลมเพื่อเรียกยาหยีออกมา กระบวนท่าเต้นแขกแดงเกี่ยวยาหยี เป็นการร้องบทสลับพูดสนทนา ลักษณะการเกี่ยวจะวิ่งอ้อมหลังสลับไปอยู่ทางซ้าย - ขวาของยาหยี และใช้ท่ารำสายสองมือ กระบวนท่าเต้นแขกลาโรงจะถือเทียนไหว้เพื่อลาครูก่อนเข้าโรง

รูปที่ 5 ลักษณะการเต้นแขกแดงคณะลิทธิวรารณ รำมะนารักษาศิลป์ จังหวัดตรัง

ที่มา : อภิชาติ แก้วกระจ่าง (2565)

7. การสรุปผลและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัย เรื่องบทบาทแขกแดงในการแสดงลิเกป่า ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

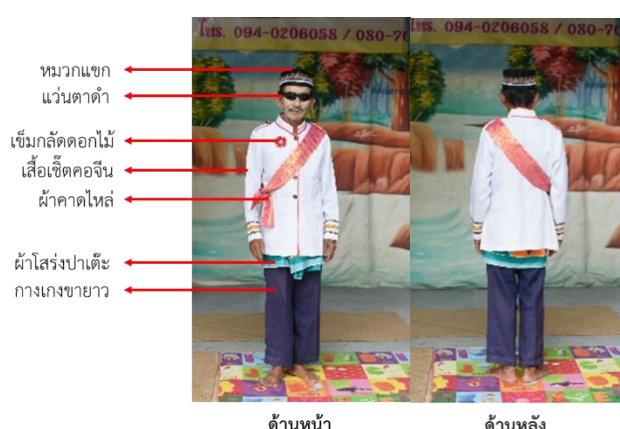
ศิลปะการแสดงลิเกป่า เป็นศิลปะพื้นบ้านที่สมัยหนึ่งมีคนนิยมกันมาก จารุนันท์ แก้วเข้ม และคณะ (2527) ได้กล่าวไว้ว่า ในสมัยกรุงศรีอยุธยาโดยเฉพาะแถบจังหวัดตรัง กระบี่ พัทลุง และสตูล เป็นที่อยู่ของแขกเจ้าเซ็น หรือพวกไทยมุสลิม เวลามีกงานเทศกาลจะมีการละเล่นพื้นบ้านเพื่อความสนุกสนาน ไทยมุสลิมพวกนี้จะมีการเล่นออกแขกกันจนมีชื่อเรียกกันว่า “ลิเกแขกแดง” ต่อมาพวกไทยพุทธก็นำมาแสดงและได้ดัดแปลงให้เข้ากับวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของไทย โดยนำเอาการแต่งกาย การดำเนินเรื่อง เนื้อร้องทำนองเพลงคล้ายลิเกลูกบท นิยมเรียกกันว่า “ลิเกบก” ต่อมาเปลี่ยนเป็นลิเกบ้านนอก แต่เป็นเพราะเป็นศิลปะการเล่นแบบนี้ยังแสดงกันอยู่ที่บ้านนอกหรือในบ้านป่า จึงเปลี่ยนใหม่ว่า “ลิเกป่า”

ผลการศึกษาเรื่องกระบวนการเต้นบทบาทแขกแดงในการแสดงลิเกป่าพบว่า กระบวนการเต้นแขกแดงของทั้งสองคณะมีรูปแบบลำดับขั้นตอนเหมือนกัน แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

1. การออกแขก แขกแดงเกี้ยวหาญ แขกลาโรง ซึ่งทั้งสองคณะมีวิธีการเต้นที่คล้ายกัน ในการออกแขกช่วงแรกเป็นการแสดงตามธรรมเนียมก่อนเริ่มการดำเนินเรื่องจะมีการไหว้ทำความเคารพครู โดยจุดเทียนและถือออกมาควบคู่ไปกับการปฏิบัติท่าเต้นในช่วงแรก เพื่อให้การแสดงดำเนินไปอย่างราบรื่น ผลวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กิตติกร วิบูลย์ศรี, 2552) พบว่า ศิลปะการแสดงลิเกป่า สะท้อนความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ในศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลามกับความเชื่อเรื่องโชครางสรุปข้อมูลการออกแขก แขกแดงเกี้ยวหาญ แขกลาโรง เป็นตารางได้ ดังนี้

ฝั่งทะเลตะวันออก จังหวัดพัทลุง	ฝั่งทะเลตะวันตก จังหวัดตรัง
คณะเด่นชัย สวงวนศิลป์	คณะสิทธิวิราภรณ์ รำมะนารักษาศิลป์
1. ออกแขก	
ร้องบทออกแขกไม่มีชื่อเรียก ใช้ทำนองเพลง ดำเนิน แขกแดงถือเทียนออกมาเพื่อทำ ความเคารพบูชาครู จากนั้นใช้ทำอย่าง 3 ชุม เมื่อจบ ทำเดินแต่ละเซตจะทำความเคารพโดย มือขวาคว่ำ มือนิ้วทั้งห้าเรียงชิดติดกันปลายนิ้วชี้แนบทางคิ้ว มือซ้ายแขนแนบลำตัว พร้อมก้มศีรษะเล็กน้อย	ร้องบทฮาดูมันตาเร่ ใช้ทำนองเพลงดำเนิน แขกแดงถือเทียนออกมาเพื่อทำความเคารพ บูชาครู ด้วยกระบวนท่าเดินที่ใช้การก้าวเท้า พร้อมเอนลำตัว และกระโดดยกเท้า
2. แขกแดงเกี้ยวยาหยี	
ร้องบทสลับกับสนทนาเกี้ยวยาหยี ไม่กำหนด ทำนองเพลงตายตัว ใช้กระบวนท่าอย่าง 3 ชุม สลับ กับการเข้าไปเกี้ยวยาหยี 2 คนพี่น้อง เมื่อจบท่าแต่ละเซตจะกระโดดเตะเท้าสูง เพื่อแสดงออกถึงความดีใจ	ร้องบทสลับกับสนทนาเกี้ยวยาหยี ท่าเดินเน้น การก้าวเท้าเอนลำตัว จบกระบวนท่าด้วยการ รำสายสองมือ
3. แขกลาโรง	
ใช้ท่ากระโดดเตะเท้าสูง ท่าอย่าง 3 ชุม และ ไหว้ ทำความเคารพ เรียกว่า “แขกไหว้” เพื่อลาโรง ซึ่ง ไม่ได้กำหนดทำนองเพลงตายตัวและไม่มี บทร้องลาโรง	ร้องบทหงส์ทองน้องแก้ว ใช้ทำนองสอยดาว ถือเทียนเดินไหว้ 4 มุมของเวที เพื่อลาครูและ เข้าโรง

2. การแต่งกายของผู้แสดงจะแต่งตามแบบชาวไทยมุสลิมพื้นบ้าน เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงนั้นได้รับอิทธิพลมาจากมลายู สรุปรายละเอียดการแต่งกายของแต่ละคณะได้ ดังนี้

ภาพเครื่องแต่งกาย	อธิบาย
 ด้านหน้า ด้านหลัง การแต่งกายคณะเด่นชัย สงวนศิลป์	นุ่งกางเกงขาสั้น ผ้าโสร่ง ปาเต๊ะเหนือเข่า สวมเสื้อเชิ้ตสี ขาวคอจีนกระดุมผ่าหน้า ถัก เข็มกลัดดอกไม้ที่อกขวา ผ้า คาดไหล่ซ้ายเฉียงมัดปมข้าง สะเอวขวา สวมหมวกแขก ใส่ แว่นตา
 ด้านหน้า ด้านหลัง การแต่งกายคณะสิทธิวิราภรณ์ รำมะนารักษาศิลป์	นุ่งกางเกงขาสั้น ผ้าโสร่ง คลุมเข่า ผ้าคาดเอว สวม เสื้อเชิ้ตสีขาวยคอจีนกระดุมผ่า หน้าสวมเสื้อกั๊กทับ สร้อย ประคำ ติดทนวดเครา สวมหมวกแขก

3. เครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้มาเป็นเครื่องประกอบจังหวะและทำนอง สอดคล้องกับ (กลิ่น คงเหมือนเพชร, 2538) พบว่า ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงลิเกป่าที่สำคัญ คือ รำมะนา ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องดนตรีหลักที่สำคัญที่สุด จะขาดรำมะนาเสียมิได้ สมัยแรกคงจะใช้เพียงรำมะนาเท่านั้น และได้รับอิทธิพลด้านทำนองเพลงร้องบางส่วนมาจากเพลงไทยเดิม บทร้องใช้สำเนียงภาษาถิ่นใต้ในการขับบทและสนทนา สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการแสดง และความทันสมัย และหลักสำคัญของการแสดงแขกแดงคือ การก้าวเท้าโน้มเอนลำตัว และการกระโดดยกเท้าหรือเตะเท้าสูง ๆ

ศิลปะการเต้นแขกแดงในการแสดงลิเกป่าของท้องถิ่นภาคใต้ทั้งสองคณะมีความเป็นอัตลักษณ์ของตน แสดงถึงศักยภาพและวัฒนธรรมด้านภาษา การแต่งกาย วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภูมิปัญญา การละเล่นท้องถิ่นอันเกิดจากความรู้สึกรักถิ่นเกิดและการแสดงออกของผู้คนในท้องถิ่นที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมต่างชาติ สะท้อนถึงประวัติศาสตร์ในอดีต อีกทั้งยังเป็นมรดกวัฒนธรรมของท้องถิ่น

ที่มีบทบาทหน้าที่ในการให้ความบันเทิงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทางสังคม จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่ศิลปิน นักวิชาการ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสืบทอด สนับสนุนและรักษาการลิเกป่าเพื่อให้ดำรงอยู่กับภาคใต้ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะงานวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตลักษณ์แขกแดงในการแสดงลิเกป่า ฝั่งทะเลตะวันออก กับฝั่งทะเลตะวันตก จากการวิจัยพบว่าข้อมูลการแสดงมีข้อจำกัดในด้านเวลา ดังนั้นเพื่อให้การแสดงแขกแดงมีความสมบูรณ์ครอบคลุมจึงควรศึกษาแขกแดงจากคณะอื่น ๆ ที่อยู่ในบริเวณฝั่งตะวันออก และฝั่งตะวันตกด้วย

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษากระบวนการทำเต็นของยาหยีช่วงแขกแดงเกี่ยวกับยาหยี เพื่อเข้าใจบทบาทการเกี่ยว พาราสีของแขกแดงกับยาหยีมากยิ่งขึ้น

9. เอกสารการอ้างอิง

- กลิ่น คงเหมือนเพชร. (2538). การศึกษาวิเคราะห์การแสดงพื้นบ้านลิเกป่าจังหวัดกระบี่. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดกระบี่.
- กิตติกร วิบูลย์ศรี. (2552). ศิลปะการแสดงลิเกป่าในแถบชายฝั่งทะเลตะวันตก : กรณีศึกษา จังหวัดกระบี่. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กิตติมา ทวนน้อย. (2551). ลิเกป่าคณะเด่นชัยสงวนศิลปตำบลปันแต จังหวัดพัทลุง. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จารุพันธ์ แก้วเข้ม, ประทีป ไชยแจ่มแจ่ม, และ เยาวลักษณ์ ศักดิ์ศรี. (2527). การศึกษาเกี่ยวกับ ลิเกป่า ศิลปะการแสดงของภาคใต้. โครงการอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี.
- อุดม หนูทอง. (2542). ลิเกป่า สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 14. กรุงเทพฯ : สยามเพรสแมเนจเม้นท์.